

Tujerodne vrste močno spreminjajo kraško pokrajino

Na Krasu človek že tisočletja močno vpliva na videz pokrajine. Ljudje so že v neolitiku začeli krčiti gozdove, kar je Kras v nekaj stoletjih spremenilo v kamnite goličave.

Ker so bile takšne površine za kmetijstvo ali proizvodnjo lesa neuporabne, so v drugi polovici 19. stoletja začeli Kras načrtno pogozdovati. Kot ena redkih primernih vrst za pogozdovanje opustelih tal se je izkazal črni bor, ki sicer pri nas naravno uspeva na nekaterih strmih, skalnatih rastiščih. Sajenje črnega bora je bilo zasnovano kot prehodna faza obnove gozda, ki bi omogočila razvoj dovolj prsti, da bi lahko kasneje z ustreznim gospodarjenjem uveljavili tudi druge drevesne vrste. To je bilo ponekod uspešno, drugod pa še danes prevladuje črni bor.

Na Krasu tudi tujerodna robinja

V zadnjih desetletjih se marsikje na Krasu srečujemo tudi z drugimi tujerodnimi vrstami, ki izvirajo iz precej bolj oddaljenih krajev. Robinijo (*Robinia pseudoacacia*) so v Evropo prinesli iz Severne Amerike. Sprva so jo gojili kot okrasno drevo, nato pa so prepoznali uporabno vrednost njenega lesa in jo začeli gojiti tudi v gozdovih. Robinijo uvrščamo v botanično družino metuljnic, za katere je značilno, da v tla vežejo dušik. S tem robinija bistveno spremeni razmere na rastiščih in se še posebej na jasih ali požariščih hitro širi ter izrinja domorodne rastline. Pri gospodarjenju z gozdovi se zato išče ravnotežje med ohranjanjem robinije na manjših površinah zaradi njene uporabnosti, njeno nadaljnje širjenje pa ni zaželeno.

Veliki pajesen

Po pomoti prišel k nam tujerodni pajesen

Poleg robinije se na Krasu vztrajno širi tudi veliki pajesen (*Ailanthus altissima*), ki izvira s Kitajske. V Evropi se je pravzaprav znašel po pomoti. Prva semena je namreč v Evropo poslal francoski jezuit, misleč, da gre za loščevca, drevo, sorodno nam bolj znanemu octovcu. Pajesen so sprva sadili kot okrasno drevo, kasneje tudi v gozdovih. Tudi pri nas so ga ponekod v drugi polovici 19. stoletja sadili poleg črnega bora. Vrsta se je ustalila in se v zadnjih letih hitro širi, in sicer predvsem na opuščeni kmetijskih zemljiščih, ob vodotokih ter na posekah. Domače živali ga ne objedajo, zato se ponekod širi tudi na aktivne pašne površine in povzroča velike težave. Izkoreninjanje velikega pajesena je zelo težavno, saj začnejo ob sečnji iz stranskih korenin odganjati številne veje. Nekoliko uspešnejša je metoda »obročkanja«, pri kateri drevesu pri tleh ter na višini približno enega metra odstranimo lubje. S tem se prekine pretakanje snovi in se drevo postopoma posuši. Še najbolj enostavno pa je odstranjevanje mladih dreves, saj jih lahko v prvem letu ali dveh izpulimo s korenino. Zato je zelo pomembno, da redno spremljamo stanje na parcelah in ob pojavu velikega pajesena čim prej ukrepamo.

Kaj storiti s tujerodnimi rastlinami

Če se nekoč v nove kraje namerno vnašali posamezne uporabne tujerodne vrste, jih danes prenašamo tudi nenamerno bodisi s transportnimi sredstvi bodisi na izdelkih ali z embalažo. Nekatero tujerodno vrste se lahko v novem okolju ustalijo, razširijo in začnejo povzročati okoljsko in/ali gospodarsko škodo. Takrat govorimo o invazivnih tujerodnih vrstah. Škodo zaradi tujerodnih vrst lahko zmanjšamo s preprečevanjem njihovega vnosa. Kadar pa se vseeno razširijo v naravo, je pomembno, da jih zaznamo in odstranimo že v prvih fazah širjenja. Ko so vrste enkrat že močno razširjene, je popolna odstranitev pogosto nemogoča. Zato v okviru projekta LIFE ARTEMIS, ki poteka med letoma 2016 in 2020 in ga izvajajo Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod RS za varstvo narave, Zavod za gozdove Slovenije in Zavod Symbiosis, vzpostavljajo sistem zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja na tujerodne vrste v gozdovih. Del sistema je tudi spletna in mobilna aplikacija Invazivke, v katero lahko vsak registriran uporabnik sporoča opažanja tujerodnih vrst ter tako prispeva k obveščanju in hitrejšemu ukrepanju, s katerim lahko preprečimo širjenje novih tujerodnih vrst.

Jana Kus Veenvliet, sodelavka za komunikacijo pri projektu LIFE ARTEMIS

